

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Risicoscan

Internationale dreigingen voor de Nederlandse volksgezondheid

Deze risicoscan brengt de internationale dreigingen in kaart die de volksgezondheid in Nederland kunnen raken: wat komt er op Nederland af vanuit de wereld om ons heen? Hierbij is er gekeken naar zowel Europees als Caribisch Nederland. Het is belangrijk om als Nederland beter voorbereid te zijn op deze dreigingen.

Kernbevindingen

- De wereld van vandaag kenmerkt zich door snelle en ingrijpende veranderingen. Het internationale dreigingslandschap voor de Nederlandse volksgezondheid verandert aanzienlijk.
- Internationale dreigingen als antimicrobiële resistentie (AMR), infectieziekten en klimaatverandering blijven groot.
- Er zijn ook nieuwe dreigingen bijgekomen, zoals de toename van des- en misinformatie en de toenemende druk op internationale samenwerking. Deze nieuwe dreigingen vergroten bovendien de urgentie van de al bekende dreigingen.
- Veel dreigingen hangen met elkaar samen. De grootste dreiging ontstaat daardoor juist uit de combinatie van dreigingen. De onderlinge verwevenheid vraagt om een samenhangende aanpak.
- Met sterke internationale gezondheidsorganisaties en een sterke mondiale aanpak van dreigingen, worden gezondheidsrisico's ook voor Nederland kleiner.

Belangrijkste dreigingen voor de Nederlandse volksgezondheid

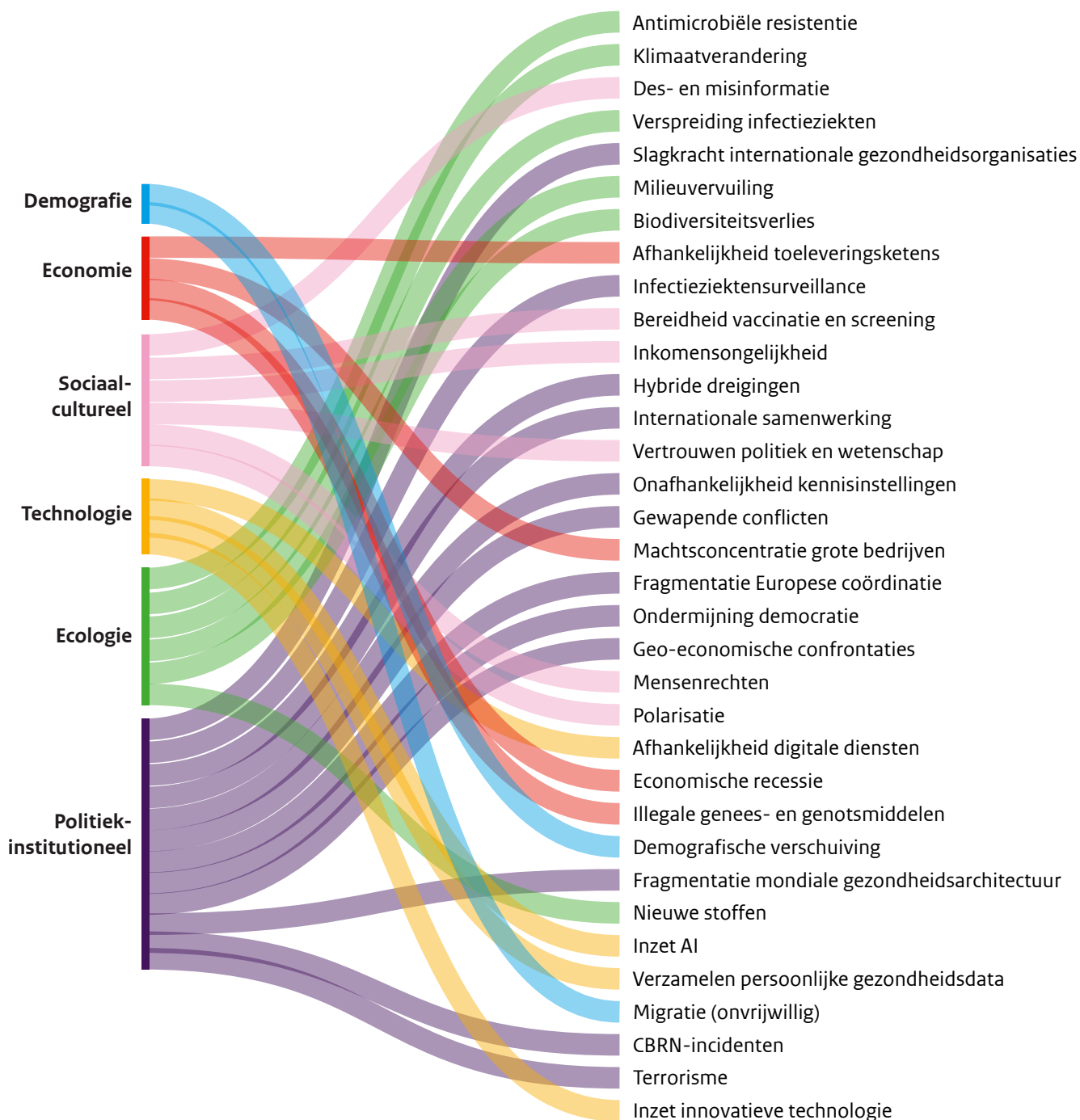
Dreigingen Nederland

- Ecologische dreigingen scoren hoog: antimicrobiële resistentie (AMR), klimaatverandering, verspreiding van infectieziekten en milieuvervuiling.
- Des- en misinformatie is de grootste sociaal-culturele dreiging.
- Ook politiek-institutionele dreigingen scoren hoog. Bijvoorbeeld de afname van de slagkracht van internationale gezondheidsorganisaties.

Dreigingen Caribisch Nederland (niet in figuur)

- Voor Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba, de BES-eilanden) is een eigen prioritering gemaakt.
- De BES-eilanden zijn gevoeliger voor dreigingen als natuurrampen, klimaatverandering, braindrain (vertrek van geschoolde arbeidskrachten) en de afhankelijkheid van toeleveringsketens.
- Versterking van de basis(zorg)infrastructuur is essentieel, zowel voor dagelijkse zorg als voor grotere weerbaarheid tegen dreigingen.

Figuur 1. De belangrijkste internationale dreigingen voor de Nederlandse volksgezondheid.

Aanpak risicoscan

Om de internationale dreigingen in kaart te brengen is een horizonscan uitgevoerd volgens de DESTEP-methode. Uit een uitgebreide deskresearch van Nederlandse en internationale literatuur kwamen de belangrijkste demografische, economische, sociaal-culturele, technologische, ecologische en politiek-institutionele dreigingen naar voren. Via een vragenlijst onder meer dan 100 experts zijn de dreigingen geprioriteerd. Op basis van interviews met experts en literatuuronderzoek zijn handelingsopties voor beleid geformuleerd.

Implicaties en handelingsopties

De Nederlandse volksgezondheid wordt bedreigd door internationale ontwikkelingen, die vaak met elkaar samenhangen en elkaar kunnen versterken. De dreigingen moeten daarom niet alleen apart aangepakt worden, maar juist ook via een overkoepelende aanpak, die de dreigingen in samenhang bekijkt.

Behouden wat goed is, versterken waar nodig

Nederland heeft een voorloperspositie op onder meer de *One Health*-benadering en het Nationaal Hitteplan. De goede internationale positie is hierbij een kans om Nederland beter te profileren. Nederland kan echter niet achteroverleunen en dient blijvend te investeren in deze aanpakken. Daarnaast is brede kennisontwikkeling op nieuwe onderwerpen zoals des- en misinformatie essentieel.

Samenwerking tussen verschillende ministeries essentieel

Gezondheidsdreigingen zijn niet alleen opgaven voor het ministerie van VWS. Ook andere beleids-terreinen, zoals klimaat, veiligheid, handel en defensie, raken aan de geïdentificeerde dreigingen. Inzetten op samenwerking tussen ministeries (horizontale beleidsintegratie) is dus cruciaal. *Health in all policies* is hiervoor een uitgelezen aanpak. Ook het aanstellen van speciale gezanten, die interdepartementaal werken op onderwerpen als AMR, versterkt de horizontale beleidsintegratie.

Internationale verwevenheid vereist respons op verschillende schaalniveaus

De meeste dreigingen overschrijden nationale grenzen. Meer investeren in een mondiale gezondheids-architectuur die goed aansluit op het Europese en nationale schaalniveau, en het verdedigen van die architectuur, blijven daarom belangrijke beleidsprioriteiten voor Nederland. Een sterke mondiale aanpak van gezondheidsdreigingen verkleint ook de gezondheidsrisico's voor Nederland.

Weerbaarheid boven efficiëntie

Uitsluitend inzetten op de efficiëntie van (zorg)systemen leidt tot kwetsbaarheid, bijvoorbeeld bij meervoudige schokken in een polycrisis. Investeren in veerkracht, strategische voorraden en bestuur dat sneller kan anticiperen op veranderingen zijn voorwaarden voor grotere weerbaarheid.

Van reactief naar proactief

De snelheid waarmee nieuwe internationale dreigingen zich voordoen en de verwevenheid van dreigingen vragen om een meer flexibele en integrale aanpak. Door toekomstverkenningen en scenario-aanpakken structureel aan het beleidsproces te koppelen, kan het beleid in plaats van reactief meer proactief opgesteld worden.

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

juni 2026

Deze factsheet presenteert in het kort de resultaten van de *Global Risk Assessment for Public Health Netherlands (GRASPH)*. Naast de factsheet is ook een rapport beschikbaar. Het onderzoek is uitgevoerd door het RIVM, in opdracht van het ministerie van VWS. Meer informatie is te vinden op www.rivm.nl/en/public-health-foresight/grasph

Contact: Henk Hilderink - henk.hilderink@rivm.nl

De zorg voor morgen begint vandaag